مەرج نییە هەموو زیندانییەک تاوانباربێت!
کوڕەشەهیدێک: "لەئاسایشی کەلار پێیان ووتم سەگباب"

ئامادەکردني: سامان کەریم

گەربتەوێ پێنوسەکەم بەندکەی دڵنیابە لەبەندیخانەت ناترسم، لەئازاری جەستە ناترسم چون دەمێکە ئازاری رۆحم دیوە، رۆژی 2006/8/7 ئەندامانی کۆمەڵەی بەمەدەنیکردنی گەرمیان لەهەڵمەتێکدا گیران و بۆماوەی حەڤدە رۆژ لەزیندانداببوون، تەنها لەبەر بڵاوکردنەوەی بەیاننامەیەک گیرابوون کەیەکێکە لائازادییەکانی مرۆڤ، لەگەڵ ئەوەشدا تووشی ئازاری نەفسی قسەی ناشرینیش بونەتەوە. رەنگە بڵێن ئەم مەسەلەیە کۆن بووە بەڵام دەڵێم مەرج نییە هەموو شتێک کۆن بێت و ئەمەش یەکێکە لەو دیاردانەی کەجاویدو هەتا هەتاییەو هەرگیز لەزاران ناکەوێت.

سەرەتا بەرزان ئەمین حاجی کەیەکێکە لەو ئەندامانەی کۆمەڵەی بەمەدەنیکردنی گەرمیان کەبەر ئەم هەڵمەتەی گرتن کەوتووە بەمجۆرە رای خۆی لەسەر بارودۆخ و ژیانی نێو زیندانەکانی هەرێمی کوردستان دەردەبڕێت «من لەئەزمونی خۆم و هاوڕێیانی کۆمەڵەی بەمەدەنیکردن ئەو حەقیقەتەم بۆئاشکرابووە کەمەرج نییە هەرکەسێ زیندانی بکرێ تاوانبارە، گرتن و زیندانیکردنی ئێمە تەنها ئەوە نەبێ کەهەوڵیانداوە پاشەکشە بەئێمە بکەن و ئێمە بترسێنن بۆئەوەی لەڕەوشی زیندانییەکانی کوردستان تێبگەیت پێشوەخت پێویستت بەوە هەیە هەل و مەرجی سیاسی ئەم کۆمەڵگایەو دەسەڵاتی سیاسی ئەحزابەکانی بزوتنەوەی کوردایەتی بناسیت، لەماوەی زیاتر لەشانزە ساڵ دەسەڵاتی ئەم ئەحزابانە بەسەر خەڵکی کوردستانەوە،

ئەو حەقیقەتە سەلمێنراوە کەسروشتی دەسەڵاتی حیزبی میلیشیایی بووە، وە هەموو شتێک لەڕوانگەی بەرژەوەندییەکانی حیزبی دەسەڵاتەوە سەیرکراوە، بۆیە لەهەر جێگاو شوێنێک حیزبی میلیشیایی دەسەڵات بەدەست بێت قسەکردن لەسەر کۆمەڵێک مەسائیلی وەکو دیموکراسی و مافی مرۆڤ و ئازادی و یاساو مافی هاوڵاتی بوون زۆر بێماناو پوچە، لەهەل و مەرجێکی بەمشێوەیە کەفەزایەکی ئاوەڵایە، هیچ حیزب و دام و دەزگایەکی دەسەڵاتدار خۆی بەبەرپرس نازانێ لەئاست ژیان و بژێوی جەماوەر، ئەم حاڵەتەش ڕەنگدانەوەو کاریگەری خراپی بەسەر هەموو بوارەکانی ژیانی خەڵک و کۆمەڵگاوە هەیە، ئەم فۆرمە لەدەسەڵاتی حیزبی هەمیشە بۆدرێژەدان بەدەسەڵاتی گەندەڵ و مایەپوچی پێویستی بەئامرازەکانی سەرکوتکردن و ترساندنی جەماوەر هەیە بۆئەم مەبەستەش پێویستی بەدام و دەزگای سەرکوتکەرو زیندان زیاترە، بەدرێژایی تەمەنی دەسلاتی ئەم حیزبانە شاهیدی ئەوەین کەسەدان جار پێشێلکاری مافەکانی مرۆڤیان کردووە، وەسەدان جار کێشەیان بۆماف و ئازادییە فەردی و مەدەنییەکان دروستکردووە، لەم پێناوەشدا سەدان کەسیان زیندان کردووە، ئەگەر بمانەوێ بەڕەوشی زیندانەکانی کوردستان ئاشنابین ئەوا دەتوانین بەدەیان بەڵگەی زیندوو ئەوە بسەلمێنین، کەڕەوشی زۆربەی زیندانەکانی کوردستان زۆر خراپن و چۆن لەدەرەوەی زیندانەکان ئینسانەکانی ئەم کۆمەڵگایە گیرۆدەی ئەوەن مافە زۆر سەرەتاییەکانیان بۆفەراهەم بێت، ئیتر ئەبێ هەل و مەرجی نێو زیندانەکانی چۆن بێت، ئەمە سەرەڕای ئەوەی کەجیاوازییەکی ڕێژەیی لەنێوان زیندانێک و زیندانێکیتردا هەیە، بەڵام بەگشتی ریعایەتی سەرەتاییترین مافەکانی کەسی زیندانیکراو نەکراوە، هۆڵ و بینایەکانی زیندان زۆر بێکەڵکن و خزمەت گوزارییەکانی زۆر کەمن و زۆرجار هەرنین، ئەمە سەرەڕای قەرەباڵغی زیندانەکان و خراپی ئەو خواردەمەنیانەی کەبەزیندانی کراوەکان دەدرێت، بەکورتی هەرکاتێک زانیمان حەقیقەت و سروشتی حیزبی دەسەڵاتدار چۆنە، هەر لەسەر ئەم بنەمایەش دەتوانین بزانین حەقیقەتی نێو زیندانەکانی ژێر ئەم دەسەڵاتە حیزبییە چۆنە... عامر صلاح کەگەنجێکیتری نۆزدە ساڵانەو ئەندامێکی چالاکی کۆمەڵەی بەمەدەنیکردنی گەرمیانەو لەچالاکییە مەدەنییەکانی کۆمەڵەکەدا بەشداری کردووە دەڵێت: "هەتا تاریک دانەدا حەز لەجوانی رۆژ ناکەی هەتا مێژوو نەخوێنی حەز لەپاڵەوان بوون ناکەیت هەتا زیندان نەبینیت حەز لەئازادی ناکەیت، بۆزانینی وەڵامی پرسیارەکەی خۆت پێت دەڵێم تۆلەزیندانێدا دەژیت لەناو ئەو زیندانەدا زیندانێکیتر هەبێت ئەبێ چۆن بێت؟ لەڕووی خراپی جێگەو خواردن و خەوتن و مامەڵەکردن لەگەڵ زیندانیانی ناو زیندانی زیندانەکان ئێمە لەدیدی تاوانبارانەوە تاوانبارین لەبێتاوانیماندا بۆیە دەڵێم پێویست دەکات ئێمە هەوڵ بدەین بۆدەربازبوون لەم زیندانە گەورە کەتێیدا دەژین ئەوجا رزگارمان دەبێت لەزیندانە بچوکەکان کەسانێک هەبوون دەیانووت: "بەندیخانە، شەرتە رۆژێک بێ بتکەین بەگوڵ و ریحانە" بەڵام ئەفسوس ئەبینین ئێستە بووەتە جێگەی ئەو لاوانە کەتینووی ئازادین ئالەم زیندانە کەناوی ژیانە، وەتەمەنا دەکەم مەرگ ببێتە میوانم بەر لەوازهێنانم لەسەر بیروباوەڕم، گەربتەوێ خۆری ئومێد لەپێشچاوم ئاوابکەیت دڵنیابە کەمن چاو لەخۆرێکم قەت ئاوا نابێت، لەکۆتاییدا دەڵێم بەتەواوی پێنوس دۆستان باویژدانتان ئاگای لەپێنوسەکانتان بێت چون رۆشنبیری بەویژدانەوە بەندەو

باعەقڵانی بیربکەینەوە بەرلەوەی عاتیفە کارمان لێبکات.

"زیندان کاریگەرییەکی باشی هەبوو بۆئێمە چونکە توانیمان کەسانێک لەودیوی پەنجەرەی گرتوخانەکانەوە ببینین کەلەگوزەرانێکی زۆر ئاڵۆزو خراپدا ئەژین، سەرەڕای زانینی تەعامولی کاربەدەست و پۆلیسەکان لەگەڵ گیراوەکاندا تاچەند باری دەرونی گیراوەکان قورستر دەکات" ئەمانە بەشێکن لەقسەکانی ئاریان ئەحمەد کەیەکێکە لەو کەسانەی سێجار بەبۆنەی خۆپیشاندان و کاری نارەزایەتییەوە توشی گیران و راپێچکردنە نێو زیندانەکان بووە، لەبەردەوامیدا دەڵێت: "لەرووی تەندروستییەوە تائەوکاتەی ئێمە لەگرتوخانەکان بووین زۆر ئاڵۆزو ناخۆشبوو، تەنها گرتوخانەی کانی گۆمە نەبێت کەلەهەموو رویەکەوە خزمەتی باشیان پێشکەش بەگیراوەکان دەکرد، ئێمە زۆرزۆر سوپاسیان دەکەین بەراستی کەسانی دڵسۆزو بەڕێز لەوێ هەبوون، راستە تاوانبار لەرووی یاساییەوە دەبێت باجی تاوانەکەی بدات بەڵام من دەڵێم مەرج نییە ئەوەی لەگرتوخانەبێت تاوانباربێ ئەڵبەتە بەو مانایەی کەزۆرجار قانون سەرپشک نابێت لەبڕیاردان تاوەکو حیزب و دەستورێکی عەشائیریانەو دواکەوتوانە وەستابێ، کۆمەڵەی بەمەدەنیکردنی گەرمیان کۆمەڵەیەکی ریفۆمخوازەو هیچکات کاری بۆتێکدانی وەزعی ئەمنی شار نەکردووەو تەنها خەمی بۆئەو پێداویستییە سەرەتاییانە خواردووە کەبونیان نییە لەلای خەڵک، بۆکاتی ئێستا من بروام بەوەنییە خۆپیشاندان بکرێت چونکە ئەو خۆپیشاندانەی لە2005/9/7 کرا، ئێمەی گەیاندە قەناعەتێک کەچیتر بیر لەئاوها جموجوڵێک نەکەینەوە چونکە خەڵکی ئەم شارە لەچی بیئەیەک دەژین و تەئسیراتی ئەو وەزعە چۆنە لەسەر تەعامول و کاردانەوەکانیان، جگە لەنزمی ئاستی رۆشنبیری لەم ناوچەیە ئەمانە هەمووی کۆسپن بەرامبەر کۆنترۆڵکردنی خەڵکی لەکاتی نارەزایەتی، بادەسەڵات و کاربەدەستان دابەزنە ناو مەینەتییەکانی خەڵک و کار بۆجێبەجێکردنی داواکاری و خواستەکانیان بکەن، ئەمە رێگەچارەیە بۆدەسەڵات تابتوانێت خەڵکی پاشماوەی بەدبەختییەکانی مێژووی لێزویر نەبێت، دەسەڵات تاکو ئێستا خەڵک و کۆمەڵەو گروپە سەربەخۆکان بەتاوانبارو ئاژاوەگێڕ ناودەبات، نەیتوانیوە یان حەز ناکات لەمەبەست و ئامانجیان بگات، ئەمەش دیسان کاریگەری خراپی بەدواوە دەبێت ئاکامەکانی لەئۆباڵی دەسەڵاتدایە، هەر لەمشارەدا رێکخراوی گوناهی واهەیە کەکاری تەنها سیخوڕییە لەسەر گروپە سەربەخۆ مەدەنییەکان و خەڵک، بەرامبەر بەپێدانی ئیمتیازێکی گچکە، سوکایەتیکردن بەخەڵکی لەلایەن دەسەڵاتدارانەوە بەداخەوە نەبوو بەمەوزوع و قسە لەسەرکردن بەڵکو پشت گوێ خراو لەبیر چویەوە"...ئازاد ئەحمەد یەکێکە لەو گەنجانەی لەگەڵ هاورێکانیدا گیراوەو لەلێدوانێکدا دەڵێت: "ئێمە بەبۆنەی بڵاوکردنەوەی بەیاننامەی کۆمەڵەی بەمەدەنیکردنەوە گیراین، داوامان لەدوکاندارەکان کردبوو دوکانەکان دابخەن و برۆنەوە ماڵی خۆیان بەخۆشحاڵییەوە ئەو شتە رویدا، کەهاتن بمگرن فیشەکێکیان کرد بەسەرمدا ئەوەش بۆخۆی شکاندنی یاسابوو، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت گەنجانی گەرمیان و کەلار بەتایبەتی کاریگەری باشیان هەبووە لەگەیاندنی نارەزایەتی خەڵک بۆسەرەوە، هاورێیان هەموویان پێش من زیندانیکران من دوایین کەسبوم من لەئینفرادیدابووم کاتێک تەحقیقیان لەگەڵدا کردم لەپشتەوە دەستیان بەستم و چاویان بەستم، من کوڕی

شەهیدێک بووم پێیان ووتم سەگباب، دیارە هیچ بەهاو ڕێزێکی شەهید نییە لەلایاندا، من تەعزیبیش درام لەوکاتەدا بان شانم تەقیبوو و شوێنی پێوەبوو، دواتر براین بۆژێرخانەکەی دەربەندیخان کەشوێنێکی ناخۆشبوو ئێمە 15 کەس لەژورێکدابووین جێگەمان نەدەبوویەوە بۆخەوتن هەمومان قاچمان بەقەد یەکەوەبوو بەڵکو جێگەمان ببێتەوە تەنانەت یەکێکیشمان قاچی بەدەرگاکەوە نابوو، کۆمەڵێک خەڵکی تیرۆرستی تیابوو یانی ئێمەش بەوچاوەوە سەیر کرابوین، ئاسایشەکان لەکەلار زۆر خراپبون وەکو ئەوەی لەگەڵ مندا کردبێتیان، لەدەربەندیخانیش تەنانەت یەکترمان نەدەبینی ئەوان نەدەهاتنە نێو زیندانەکەوە، لەزیندانەکەی دەربەندیخان دەتوانم بڵێم تەعزیبی نەفسی بوو نەک جەستەیی، بەوەی کەدەیانووت هەرشتێک رووبدات لەسەر ئێوەیە لەکەلار ئێستا شەڕە تەقەیە، زیندان فێری کردم خۆڕاگربم و فێری هاوڕێیەتی کردم فێری ئەوەی کردم ئەگەر جارێکیتر شتێک ببێت زۆر ئاسایی بێت بەلامەوە، لەو زیندانەدا منداڵێکی تەمەن هەشتساڵم بینی بەهۆی گومانێک لەباوکی گیرابوو"

ئاسود ئیبراهیم: "ئێمە نەمانتوانی بێدەنگ بین لەئاست ئەو ناحەقیانەدا ئەوەبوو پێشوەخت بەیاننامەیەکمان دەرکرد کەئیتر لەئاست مافە سەرەتاییەکانمان بێدەنگ نابین دوو رۆژ پێش مانگرتنەکە گیراین، گرتنەکەی ئێمە پەیوەندی بەئاسایشی کەلارەوە نەبوو، بەڵکو پەیوەندی بەئاسایشی کەرکوکەوە هەبوو کەبنکەکەی لەدەربەندیخانە، بیست و چوار سەعات لەئاسایشی کەلاربوین نانمان پێنەدرا، تەعامولیان بەشێوەیەک نەبوو بڵێین هەستێکی ئینسانیانەیان هەبێت، دیارە کەسی بەهەڵوێست هەبوو بەڵام ئەوەش نابێتە پێوەر کەوا خەڵک بەگشتی هەڵوێستیان هەبووە کەلار نزیکەی 150 هەزار کەسی تێدایە ئەگەر 10–15 کەس بێتەجواب رێژەیەکی زۆرکەمە، ئەو کەسانەش دۆست و نزیکانی خۆمان بوون، لەئاسایشی کەلار ئەکرێت بڵێم بارودۆخ زۆرزۆر ناخۆشبوو لەدەربەندیخان بەهەمانشێوە، بەڵام لەکانی گۆمە لەسلێمانی تەعامولیان زۆر جوانبوو لەگەڵماندا، زیندان خۆی لەخۆیدا قوتابخانەیە دیارە قوتابخانەیە بۆئەو کەسانەی کەوا نادان بن، فێری ئەوەی کردین چۆن لەمەودوا نارەزاتربین بەدەنگتربین بێدەنگ نەبین لەئاست هەندێک شتدا، داوا لەهەموو گەنجان دەکەم هەموو شتێک بەچاوی خۆیان ببینن، پێموابێت حکومەت ماسییە تەڕنابێت مەبەستم ئەوەیە ئەمە یەکەمجار نییەو دووەمجار نییەو نارەزایتریش هەردەبێت لەو قەناعەتەشدانیم هیچ بکرێت"

ئەوەی تێبینی دەکرێت ئەم گەنجانە ئێستا بەکەفالەت دەسوڕێنەوە.